

В цих умовах збереження ставки вивізного мита на насіння соняшнику має стати одним із принципових положень переговорів про створення зони вільної торгівлі з ЄС, адже поступки у цьому питанні принесуть Україні значні збитки.

Другою загрозою галузі є той факт, що 29 вересня 2011 р. Міністерство економічного розвитку і торгівлі Україні оприлюднило проект Закону «Про ставки вивізного мита на окремі види сільськогосподарської продукції», яким, зокрема, передбачається введення з 1 січня 2012 року експортного мита на соняшникову олію в розмірі 10 %, але не менше 84 євро / т.

Ці заходи можуть позбавити України статусу лідера світового експортера соняшникової олії, а також відберуть у фермерів більш ніж 6 мільярдів гривень.

Зняття мита зробить невицідним виробництво соняшникової олії і призведе до закриття більшості підприємств галузі, звільнення 30 тис. співробітників і збитків держави у сумі 3,8 млрд. грн.

Отже, зазначені загрози є істотними факторами дестабілізації для інвестиційної привабливості України, бізнес-клімату та продовольчої безпеки країни і можуть перекреслити всі досягнення олійно-жирової галузі за останні роки. Ринок соняшникової олії для України має стратегічно важливе значення, тому подальша участь України на світовому ринку рослинних олій є досить важливою.

НАТУРАЛЬНА ОПЛАТА ПРАЦІ – ЗА І ПРОТИ

Веретельник Н.І., ст. викладач,

Кудик Т.С., студентка,

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

Облік праці та її оплати посідає одне з вагомих місць в бухгалтерському обліку на підприємстві, тому є дуже важливим вивчення питань пов'язаних з цією темою. Пов'язуючи оплату праці з податковим обліком виникає питання чи є раціональним використовувати на підприємстві натуральну оплату праці.

Серед публікацій останнього часу обліку праці та її оплати приділяється недостатньо уваги. Питання обліку праці та її оплати висвітлювались у складі підручників з організації бухгалтерського обліку, зокрема такими вченими в галузі бухгалтерського обліку, як

Ф.Ф. Бутинець, М.Я. Дем'яненко, О.В. Липеленко, Н.М.Ткаченко та іншими. Здебільшого автори обмежуються висвітленням загальних питань, описом типових форм первинних документів, що затвержені органами статистики протягом останніх років або рекомендаціями, що стосуються обліку кадрів. На жаль проблемам поєднання грошової та натуральної оплати праці приділяється мала кількість уваги. На дану проблему існують різні погляди, тому на нашу думку необхідно приділити більше уваги саме висвітленню натуральної форми оплати праці в галузі сільського господарства.

Організація оплати праці на сільськогосподарському підприємстві полягає, насамперед, у встановленні норм оплати праці за роботу в межах визначених трудових обов'язків, та умов оплати за працю понад норму. До умов належить і низка гарантійних та компенсаційних виплат найманому працівнику працедавцем.

В наукових працях обговорюється питання щодо доцільності застосування грошової та натуральної форм оплати праці. Так, Діесперов В.С. вважає, що в сільськогосподарських підприємствах паралельне нарахування оплати як грошима, так і натурою робить процес управління господарством неконтрольованим. Тому потрібно оплату нарахувати повністю грошима, а забезпечення працівників зерном та іншими продуктами власного виробництва здійснювати через продаж у рахунок визначеного заробітку. П.Сук також вважає, що для підприємств і для фізичних осіб, які одержують готову продукцію в рахунок заробітної плати, з цього ніякої вигоди не має. Створюється лише ілюзія про одержані доходи за рахунок того, що взято заробітну плату не грошима, а готовою продукцією, яку оцінено не нижче її собівартості, але й не за ціною реалізації. Насправді ж працівник не одержав ніяких додаткових благ.

Виплата заробітної плати як у грошовій так і в натуральній формі є нормативно врегульованими. Так у статті 23 Закону України «Про оплату праці» визначено, що обсяг заробітної плати, що видається в натуральній формі, господарство повинно визначити так, щоб він не перевищував 30% загального нарахованого заробітку. Отже, з першого погляду можемо сказати, що виплати заробітної плати натурою є позитивно і для працедавця, якому не потрібно шукати шляхи збуту продукції і для працівника, який може використати цю продукцію для власного споживання.

Якщо розглядати натуральну оплату праці більш детально, то виникає питання: «Кому вигідна натуральна форма оплати праці?». Розглянемо два випадки: виплата заробітної плати працівнику в

натуральній формі, та придбання працівником цього ж виду продукції але за готівку. Працівнику сільськогосподарського підприємства ТОВ «Жовтень» зайнятого на збиранні врожаю зернових за липень місяць була нарахована основна заробітна плата в розмірі 3456,45 гривень, також за кожен намолочену тону зерна йому нараховано по 10 кг зерна (намолочено даним працівником 223 тони зерна). Собівартість зерна складає 84,65 грн. /ц, звичайна ціна – 126грн/ц, в тому числі ПДВ – 21грн/ц. Проведемо розрахунки по нарахуванню заробітної плати, та проведемо нарахування і утримання з неї. Дані розрахунки представимо у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1

Облік операцій по нарахуванню та виплаті заробітної плати

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
I. Нарахування заробітної у готівковій та натуральній формах				
1.	Нарахована основна заробітна плата	23	66	3456,45
2.	Нарахована додаткова заробітна плата ($223 \cdot 0,01 = 22,3$ ц $22,3 \cdot 84,65 + 22,3 \cdot 21 = 2356$)	23	66	2356,00
3.	Нарахований ЄСВ на суму основної та додаткової заробітної плати ($3456,45 + 2356$) $\cdot 37,19\% = 2161,65$	23	65	2161,65
4.	Утримано ЄСВ з суми основної та додаткової заробітної плати ($(3456,45 + 2356) \cdot 3,6 = 209,25$)	66	65	209,25
5.	Утримано ПДФО з основної та додаткової заробітної плати $\text{ПДФО} = (3456,45 + 2356 \cdot 1,18 - 209,25) \cdot 15\% = 904,09$, де 1,18 коефіцієнт переведення доходу нарахованого у не грошовій формі (згідно п.5,ст.164 ПКУ)	66	64	904,09
6.	Видано заробітну плату зерном ($22,3 \cdot 126 = 2809,80$)	66	70	2809,80
7.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ ($22,3 \cdot 21 = 468,3$)	70	64	468,3

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
8.	Видана основна заробітна плата з каси підприємства	66	30	1889,31
9.	Списано собівартість зерна (22,3*84,65=1887,70)	90	27	1887,70
10.	Перераховано до бюджету ПДВ та ПДФО	64	31	1372,39
11.	Перераховано ЄСВ	65	31	2370,90
12.	Списано на фінансовий результат собівартість зерна	79	90	1887,70
13.	Списано на фінансовий результат дохід	70	79	2341,5
14.	Визначено фінансовий результат (2341,5-1887,70=453,8)	79	44	453,8
II. Нарахування заробітної плати готівкою та придбання зерна				
1.	Нарахована заробітна плата працівнику	23	66	5812,45
2.	Нарахований ЄСВ на суму заробітної плати (5812,45*37,19%=2161,65)	23	65	2161,65
3.	Утриманий із суми заробітної плати ЄСВ (5812,45*3,6%=209,25)	66	65	209,25
4.	Утриманий із заробітної плати ПДФО (5812,45-209,25)*15%=840,48	66	64	840,48
5.	Видана заробітна плата готівкою з каси підприємства	66	30	4762,72
6.	Нарахований дохід від реалізації зерна (22,3*126=2809,80)	37	70	2809,80
7.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	70	64	468,3
8.	Списано собівартість реалізованого зерна	90	27	1887,70
9.	Отримано готівку в касу за реалізоване зерно	30	37	2809,80
10.	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації продукції	70	79	2341,5
11.	Списано на фінансовий результат собівартість реалізованої продукції	79	90	1887,70
12.	Визначено фінансовий результат	79	44	453,8

Провівши дані розрахунки можемо з впевненістю сказати, що нарахування і виплата заробітної плати у натуральній формі є нерациональною та недоцільною. З одного боку при одержанні заробітної плати в натуральній формі працівник сплачує більшу суму податку на доходи фізичних осіб, так як при розрахунку даного податку базою оподаткування є звичайна ціна продукції помножена на коефіцієнт, який обчислюється за формулою:

$$K = 100 : (100 - Cп),$$

де: K – коефіцієнт,

Cп – ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування.

З іншого ж боку, з нарахованої заробітної плати у натуральній формі утримується ЄСВ.

Найбільш негативним, на наш погляд є те, що нараховується оплата праці за собівартістю плюс ПДВ, а відпускається зі складу за звичайною ціною. Отже, податок на доходи фізичних осіб, єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, та різниця між нарахованою та виданою заробітною платою в натуральній формі утримуються із заробітної плати нарахованої у грошовому виразі, тобто працівник і зерно отримав за вищою ціною ніж на ринку, і заробітну плату отримав меншу.

З даного дослідження видно, що натуральна оплата праці є невигідною для працівника, який отримавши заробітну плату продукцією буде сплачувати більшу суму податку на доходи фізичних осіб. А звідси слідує, що податок на доходи фізичних осіб, який як і всі податки виконує фіскальну функцію буде наповнювати державний бюджет. А отже натуральна форма оплати праці є вигідною лише для держави. Саме тому натуральна оплата праці є незабороненою і обумовленою в законодавчих актах.

Література.

1. Закон України «Про оплату праці», від 24 березня 1995 року N 108/95-ВР.
2. Податковий Кодекс України, від 2 грудня 2010 року N 2755-VI
3. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку / Ф.Ф. Бутинець, О.В. Олійник, М.М. Шигун, С.М. Шулепова. — Житомир: ЖІТІ, 2001.
4. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу /В.В. Сопко, В.П. Завгородній — К.: КНЕУ, 2000.
5. Огійчук М.Ф. Бухгалтерський облік в сільськогосподарських підприємствах: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і допов. /М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, А.Г. Панченко; За ред. проф. М.Ф. Огійчука. – К.: Вища освіта, 2003. – 800 с.